

רשומות

הצעות חוק

ה מ מ ש ל ה

24 ביוני 2024

1770

י"ח בסיוון התשפ"ד

עמוד

הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 27) (העלאת גיל הפטור – חרבות ברזל – הארכת הוראת השעה), התשפ"ד–2024 1146

הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 27) (העלאת גיל הפטור – חרבות ברזל – הארכת הוראת השעה), התשפ"ד–2024

תיקון סעיף 1א36, 1. בחוק שירות ביטחון [נוסח משולב], התשמ"ו–1986¹, בסעיף 1א36 –

ד ב ר י ה ס ב ר

התשפ"ד (28 בדצמבר 2023) נחקק חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 25 – הוראת שעה – חרבות ברזל) (העלאת גיל הפטור משירות מילואים). התשפ"ד–2023 (להלן – תיקון מס' 25). אשר קבע כהוראת שעה, עד יום כ' באדר א' התשפ"ד (29 בפברואר 2024), העלאה בשנה של הגיל שבו יינתן פטור מחמת גיל בכל קטגוריות הגילים הנקובים בסעיף 36א לחוק שירות ביטחון. כך, יוצא צבא שאינו קצין יהיה זכאי לפטור מחמת גיל בהגיעו לגיל 41 שנים, ולא 40 שנים, ויוצא צבא קצין יהיה זכאי לפטור מחמת גיל בהגיעו לגיל 46 שנים ולא 45 שנים. נוסף על כך, יוצאי צבא המשרתים במקצועות או בתפקידים מסוימים, שאותם קבע שר הביטחון בצו ייעודי בהתאם לסעיף 36א(ג), יהיו פטורים מחובת שירות ביטחון רק כשימלאו להם 50 שנים ולא 49 שנים. עוד נקבע כהוראת שעה, כי יראו יוצא צבא כמי שמלאו לו ארבעים ואחת שנים, ארבעים ושש שנים או חמישים שנים, לפי העניין. ב־29 בפברואר בשנה הקלנדרית שבה הגיע לגיל האמור.

בשל הימשכותה של הלחימה והצורך הצבאי שעומד בעינו, אושרה ביום י"ט שבשט התשפ"ד (29 בינואר 2024) בקריאה ראשונה הצעת חוק שנועדה להאריך את תיקון מס' 25 עד לסוף שנת 2024. לאחר מכן, הועברה ההצעה לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת לצורך הכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. במהלך הדיונים שהתקיימו בוועדה התעוררה, בין השאר, שאלת קיומם של אמצעים חלופיים להגדלת סדר הכוחות הצבאי והוצעה הצעה לנוסח מתוקן, שנועד לתת מענה לחלק מהקשיים שעלו בדיונים בעניין סוגיית הנטל על משרתי המילואים מצד אחד, ולצורך המבצעי הדחוף שהוצג על ידי גורמי צה"ל מצד שני.

השינויים העיקריים שנכללו בנוסח המתוקן הם כי הסדר העלאת גיל הפטור משירות מילואים יעמוד בתוקפו למשך 4 חודשים נוספים בלבד – עד יום כ"ד בסיוון התשפ"ד (30 ביוני 2024) (להלן – הוראת השעה); כי ההסדר האמור יחול רק בעניין חיילים המשרתים בתפקידים במערך הלוחם (למעט בנסיבות חריגות); וכי חיילי מילואים שיבצעו שירות בהתאם להסדר זה יהיו זכאים לתגמול מיוחד. כמו כן נקבעה חובת דיווח חודשי לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת לצורך בקרה ופיקוח על התנהלות צה"ל בכל הנוגע לסדר הכוחות. ביום כ' באדר א' התשפ"ד (29 בפברואר 2024) נכנסה לתוקפה הוראת השעה בחוק שירות ביטחון (תיקון מס' 26 – הוראת שעה – חרבות ברזל), התשפ"ד–2024 (להלן – תיקון מס' 26).

סעיף 1 ביום כ"ב בתשרי התשפ"ד (7 באוקטובר 2023) החלה מתקפה משולבת מרצועת עזה שכללה ירי טילים ממרחב עוטף עזה ועד גוש דן וכן חדירת מחבלים ליישובי עוטף עזה ושדרות. בעקבות מתקפת הטור הרצחנית החליטה ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי על נקיטת פעולות צבאיות משמעותיות, בהתאם לסעיף 40 לחוקייסוד: הממשלה. שר הביטחון הכריז על מצב מיוחד בעורף מכוח סמכותו לפי סעיף 9(ג) לחוק ההתגוננות האזרחית, התשי"א–1951, וההכרזה אושרה על ידי ועדת החוץ והביטחון של הכנסת מכוח סמכותה לפי סעיף 9א(5) לאותו חוק. ההכרזה מוארכת מזמן לזמן על ידי הממשלה, באישור ועדת החוץ והביטחון של הכנסת, וכעת היא בתוקף עד יום י"ד בסיוון התשפ"ד (20 ביוני 2024) בשטחים וביישובים המפורטים בהודעה על ההכרזה (ראו ילקוט הפרסומים 12446, התשפ"ד, עמ' 8382). כמו כן, צבא הגנה לישראל (להלן – צה"ל) הכריז על מצב כוננות מלחמה, והוחלט על גיוס מילואים נרחב בנסיבות חירום, לפי סעיף 8 לחוק שירות המילואים, התשס"ח–2008.

סעיף 36א לחוק שירות ביטחון [נוסח משולב], התשמ"ו–1986 (להלן – חוק שירות ביטחון), קובע כי יוצא צבא שאינו קצין ושמלאו לו 40 שנים יהיה פטור מחובת שירות ביטחון, בתום השנה הקלנדרית שבה הגיע לגיל האמור, ויוצא צבא שהוא קצין ושמלאו לו 45 שנים יהיה פטור מחובת שירות ביטחון, בתום השנה הקלנדרית שבה הגיע לגיל האמור. כמו כן, קובע הסעיף האמור כי שר הביטחון רשאי לקבוע, בצו, באישור ועדת החוץ והביטחון של הכנסת, מקצועות או תפקידים שיוצא צבא הנמנה עימם יהיה זכאי לפטור מחובת שירות ביטחון רק אם מלאו לו 49 שנים, בתום השנה הקלנדרית שבה הגיע לגיל האמור.

צו שירות ביטחון (קביעת מקצועות ותפקידים לעניין פטור משירות ביטחון מחמת גיל) (הוראת שעה), התשפ"א–2021, קובע 28 מקצועות ותפקידים אשר יש צורך שהמשרתים בהם יהיו זכאים לפטור מחמת גיל לאחר הגיעם לגיל 40 או 45, בין השאר בשל ייחודיות ההכשרה בהם ומשמעותם הייחודית לכשירותו של הצבא. כך, כלולים בצו מקצועות מתחום הרפואה, מקצועות המהווים חלק אינטגרלי מצוותי האוויר בצה"ל, מכונאים, טכנאים וכיוצא בהם.

לנוכח גיוס החירום ותרומתם המשמעותית של משרתי המילואים למאמצי הלחימה וכדי להימנע מפגיעה בכשירות המבצעית וביכולת הלחימה של צה"ל שתיגרם עם שחרורם משירות של אלפי משרתים בהגיעם לגיל הפטור הקבוע בחוק שירות ביטחון, ביום ט"ז בטבת

¹ ס"ח התשמ"ו, עמ' 107; התשפ"ד, עמ' 568.

- (1) בסעיף קטן (א), ברישה, במקום "כ"ד בסיוון התשפ"ד (30 ביוני 2024)" יבוא "כ"ז באלול התשפ"ד (30 בספטמבר 2024)";
- (2) בסעיף קטן (ג), בפסקה (1), במקום "עד יום כ"ד בסיוון התשפ"ד (30 ביוני 2024)" יבוא "עד תום תקופת העלאת גיל הפטור";
- (3) בסעיף קטן (ד), ברישה, במקום "שר הביטחון" יבוא "בתקופת העלאת גיל הפטור שר הביטחון".

ד ב ר י ה ס ב ר

לפסקה (1)

יודגש כי ננקטו צעדים להגדלת סדר הכוחות באמצעים נוספים, כולל, בין השאר, עידוד התנדבות לשירות בקרב מי שלא שירתו שירות מילואים או החזרתם של משרתים שהופטרו משירות; הגדלת סדר הכוחות הרלוונטי לצורכי הלחימה באמצעות שינוי יעד המילואים של אדם בהתאם למקצועות ולמיומנויות אשר רכש לאחר השירות הסדיר בצה"ל, אם ישנם כאלה, ובהתאם לצורך; צמצום מתן הפטורים משירות מילואים והגדלת אחוז האיוש במסגרות השונות, למען פיזור מיטבי של הנטל; קיצור של דחיות שירות שונות שניתנו למיועדים לשירות ביטחון לצורך לימודים או שירות במסגרות קדם-צבאיות שונות; וכמו כן נעשו פעולות לעידוד התנדבות למילואים וכיוצא בזה. ואולם בשל ההיקפים של סדר הכוחות הנדרש והצרכים החריגים והמיוחדים של צה"ל, לא היה בצעדים אלה כדי לספק פתרון מיידי ודחוף כפי שנדרש ואף לא היה ניתן להסתמך על התנדבותם של יחידים למילואים.

לפסקאות (2) ו-(3)

בהמשך להארכת הוראת השעה מוצע לתקן, תיקונים טכניים, את ההסדר הקבוע בתיקון מס' 26 כך שיהיה ברור כי שאר הוראות ההסדר – התגמול המיוחד לחיילי המילואים הקבוע בסעיף 1א36(ג) לחוק שירות ביטחון וחובת הדיווח החודשי לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת הקבועה בסעיף 1א36(ד) לאותו חוק – ימשיכו לחול לאורך תקופת הוראת השעה.

כאמור לעיל, עם פרוץ אירועי 7 באוקטובר ו"חברות ברזל" נקראו למילואים מאות אלפי משרתי מילואים, שתומתם למאמצי הלחימה היא קריטית. על רקע הימשכות הלחימה בימים אלה ולנוכח המשימות המבצעיות הרבות שמוטלות על כתפי צה"ל כתוצאה מלחימה בכמה זירות, כשלמול זאת היקף גבוה מאוד של חללים ונפגעים כתוצאה מהלחימה, צה"ל עודנו זקוק לכוח אדם בהיקפים משמעותיים. בהתאם, נדרש להאריך את הוראת השעה, הקבועה בסעיף 1א36(א) לחוק שירות ביטחון, עד יום כ"ז באלול התשפ"ד (30 בספטמבר 2024). זאת לאחר שצה"ל מצא כי לא ניתן בעת הנוכחית להחליף את משרתי המילואים הצפויים להשתחרר מחמת גילם במשרתים אחרים, מטעמי כשירותם. כמו כן, לא ניתן להסתמך על התנדבות של יחידים לשירות, בשל הצורך המבצעי לשמור על כשירות מלאה ולא לפגוע ברציפות התפקוד.

הארכת הוראת השעה נובעת מצורך מבצעי מיידי, מהיקף המשימות ומהעדר האפשרות לענות על צורך מבצעי זה באמצעים אחרים, שכן גריעה של אותם משרתי מילואים מסדר כוחות הצבא תוך כדי הלחימה עלולה לגרום לפגיעה בכשירות וברציפות התפקוד של היחידות, בייחוד לגבי היחידות הלוחמות. כמו כן, ההארכה נדרשת בשל הצורך למלא את השורות ולהרחיב מסגרות לוחמות.

